

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Лазур Я.В.

« 21 » 06 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	26 Цивільна безпека
Спеціальність	262 Правоохоронна діяльність
Освітня програма	Правоохоронна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та історія держави і права» для здобувачів вищої освіти галузі знань **26 Цивільна безпека** спеціальності **282 Правоохоронна діяльність** освітньої програми **Правоохоронна діяльність**.

Розробники: Бариська Я.О., доцент, к.ю.н., Погорелова З.О., к.ю.н., доцент, Биркович О.І., д.ю.н., професор, Туряниця В.В., к.ю.н., доцент, Головач А.Й., доцент кафедри, к.і.н.

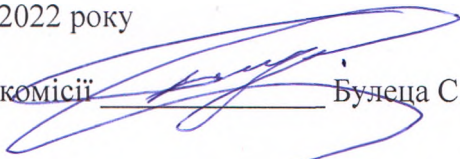
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *теорії та історії держави і права*.

Протокол № 11 від 23 травня 2022 року

Завідувач кафедри Переш І.Є.

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 3 від 13 червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії Булеца С.Б.

© Кафедра теорії та історії держави і права, 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 11	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 330	1-й	1-й
Кількість модулів – 4	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,1 самостійної роботи студента – 4,2	1-й, 2-й	1-й, 2-й
	Лекції:	
	70	20
	Практичні (семінарські):	
	78	14
Вид підсумкового контролю: Денна форма навчання – залік, екзамен Заочна форма навчання – залік, екзамен	Індивідуальна робота:	
	30	30
Форма підсумкового контролю: модульна контрольна робота	Самостійна робота:	
	152	226

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення курсу “Теорія та історія держави і права” полягає у тому, щоб дати майбутнім юристам знання про загальні закономірності та характерні особливості виникнення права, функціонування, зміни різних типів і форм держави і права на всіх етапах його розвитку. Вивчаючи теорію та історію держави та права, майбутній правник не тільки досліджує минулий національний та загальнолюдський соціально-державний і правотворчий процес, а й набуває навичок аналізу цього процесу, і, що найважливіше, вмінь оцінювати сучасні моменти державно-правового та соціально-культурного розвитку України та провідних держав світу та прогнозувати майбутні моделі такого розвитку власної держави. За умов формування в Україні демократичного суспільства та держави, у якій панує закон, важливо сформувати такого фахівця-юриста, який поєднував би новітні юридичні та історичні знання, високу правову культуру та професіоналізм з розумінням власної національної державно-правової ідеї, з почуттям вивіреної позиції громадянина України – держави суверенної, демократичної, правової.

Вивчаючи теорію та історію держави і права потрібно враховувати її комплексний характер, тобто, по-перше, досліджувати етапи історичного та державно-правового розвитку в загальному контексті світової історії держави та права, по-друге, аналізувати процеси формування державних інститутів, системи права на основі загальнотеоретичних та історичних уявлень про виникнення, розвиток та функціонування державних організацій та правових та соціальних систем, по-третє, пов'язати історико-теоретичні висновки минулого державно-правового процесу з сучасними проблемами державотворення та паротворення Української держави і окреслити шляхи вирішення цих проблем.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК – 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-2);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-5)
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-10);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. (ЗК-11).

Фахові компетентності спеціальності:

- усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави. (ФК-1);
- здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності (ФК-3);
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності (ФК-4);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел (ФК-5);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК-6);
- здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти (ФК-10).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Теорія та історія держави і права» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1 Історія та культура України

ОК 3 Ділова українська мова

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Правоохоронна діяльність», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності	ПРН 1
Організувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності	ПРН 2
Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її	ПРН 3
Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки	ПРН 4

Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами усно і письмово у соціальній і професійній сферах.	ПРН 5
Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.	ПРН 6
Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин	ПРН 8
Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	ПРН 10
Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи	ПРН 11
Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Теорія та історія держави і права**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:	
знати:	
– основні наукові проблеми теорії та історії держави і права, її історіографію;	ПРН 1
– комунікувати з питань, що стосуються здійснення правоохоронної діяльності;	ПРН 2
– належним чином здійснювати пошук та аналіз інформації з джерел необхідних для здійснення професійної діяльності у правоохоронній сфері з метою повного та всебічного встановлення необхідних обставин;	ПРН 3 ПРН 4
– формулювати правові обґрунтування та висновки, пропозиції, рекомендації;	ПРН 5
– формулювати тексти документів у процесі здійснення професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами	ПРН 6 ПРН 8
– етичні правила спілкування у процесі здійснення професійної діяльності;	
– засоби і можливості отримання інформації з доступних джерел для повного і всебічного з'ясування обставин справи.	ПРН 10
вміти:	ПРН 11
– організовувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності у правоохоронній сфері;	ПРН 14
– здійснювати відбір юридично значущих фактів, що сприяло б правильному та достовірному формулюванню правових висновків	
– користуючись науковими методами пізнання, аналізувати сучасні правові доктрини та принципи функціонування національної правової системи	
– віднайти інформацію у сфері правоохоронної діяльності;	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; виконання індивідуальних та групових теоретико-прикладних завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи студента; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт; залік / іспит.

Методи навчання: пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо. Самостійна робота, зокрема, включає: вивчення теоретичних аспектів, що стосуються навчальної дисципліни «Теорія та історія держави і права» насамперед на основі прослуханого лекційного матеріалу; поглиблене вивчення окремих питань передбачених тем (дослідження наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, в тому числі правозастосовного характеру); підготовку до семінарських занять; узагальнення вивченого матеріалу перед заліком / іспитом, тощо.

Аудиторна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, на сайті Електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», платформі Moodle та за допомогою платформ Google (Google Meet, Classroom тощо).

Лекційні заняття передбачають викладення теоретичного матеріалу безпосередньо викладачем. Лекції охоплюють основний матеріал навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, на якому студентами вивчаються попередньо визначені теми навчальної дисципліни шляхом відповідей на питання викладача. Така форма навчання спрямована на формування у студента практичних навичок застосування теоретичних знань та діючого законодавства при вирішенні практичних завдань. Викладачем організується дискусія з проблемних питань теорії та практики кримінального права. Викладачем оцінюються виступи студентів, їх участь у дискусії, знання та вміння відстоювати свою позицію.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу у позааудиторний час. Мета самостійної роботи – засвоїти в повному обсязі навчальну програму і сформувати самостійність як важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни – засвоєння, закріплення та систематизація відповідних теоретичних знань, а також їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних аудиторних занять. До основних форм самостійної роботи студентів належать такі: опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, рекомендованих нормативних актів та літератури; вивчення та конспектування питань, передбачених для самостійного опрацювання; підготовка до семінарських занять; підготовка до різних форм поточного контролю; підготовка до модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

Консультація – це одна з форм навчального заняття. Консультації поділяються на групові та індивідуальні. За змістом – тематичні та передекзаменаційні. Консультації не повинні розглядатися як додаткові заняття чи підміняти їх. Студент може отримати консультацію, коли в нього з'явиться необхідність, подати індивідуальну заяву викладачеві. Студентів, які отримали незадовільну оцінку, слабо засвоюють учбовий матеріал, викладач може викликати на консультацію і за необхідності провести з ними додаткові заняття. Консультації проводять викладачі, які ведуть лекційні курси, а також завідувачі кафедр. Форми проведення консультацій

різноманітні. Найбільш поширена форма «запитання – відповідь», коли студенти задають питання, а викладачі відповідають на них. Інколи консультації проводяться у вигляді бесіди викладача зі студентами з питань, які розглядаються.

Матеріал курсу «Теорія та історія держави і права» передбачений робочим планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти залік / іспит – 35 балів);
- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;
- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку / іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Теорія та історія держави і права» проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), складання колоквиума, написання есе та інших реферативних робіт, тестування тощо.

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота у формі усного опитування, що включає відповіді на короткі та розгорнуті питання категоріально-понятійного змісту.

Форма підсумкового семестрового контролю: I семестр – залік, II семестр - іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	...	...	60	100
5	5	5	5	5	5	10				

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 3)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Реферат	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	4	60	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4			

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 4)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T1, T12 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	40	13	40
Модульна контрольна робота		60		60
Разом		100		100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 3		Модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	36	8	30
Реферат	1	4	1	10
Модульна контрольна робота		60		60
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

Оцінювання модульних завдань. Упродовж семестру, в якому вивчається дисципліна, студенти виконують 2 модульні завдання, кожне з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 60 балів.

Модульна контрольна робота проводиться згідно встановленого за розкладом графіка. Модульне завдання виконується у формі усного опитування, що включає відповіді на короткі та розгорнуті питання категоріально-понятійного змісту. в усній формі. Завдання на модульну контрольну роботу включає 3 розгорнуті питання, які оцінюються по 15 балів кожне, а також 3 коротких питань, які оцінюються по 5 балів. В сукупності, модульна контрольна робота дає можливість студенту отримати 60 балів.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100 бальною системою за 1 модуль.

Студент, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулі (середній бал за два модулі) отримав понад 60 балів, має право не складати залік (екзамен) з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модуль студент має також право відмовитися від складання екзамену. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість

заноситься загальна підсумкова оцінка. У разі, якщо студент хоче поліпшити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він має складати іспит.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модулі отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати залік (екзамен) з дисципліни. У разі, якщо відповіді студента під час екзамену оцінені менше ніж у 60 балів, він отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Критерії оцінювання курсової роботи (проєкту)

Курсова робота - це комплексне дослідження певної проблеми, що ґрунтується на вимогах і завданнях, які ставлять перед дослідниками теорія та практика. Тому важливо, щоб у ній були елементи наукової новизни. Потрібно оптимально поєднати теоретичні аспекти досліджуваної проблеми з практичною організацією, дати ґрунтовний аналіз та оцінку вітчизняного та зарубіжного досвіду її ефективного розв'язання.

Курсова робота не зводиться до переписування монографій, підручників, статей з періодичних видань. Зібраний матеріал потрібно узагальнити, проаналізувати, творчо переосмислити, обов'язково показати авторське бачення проблеми. Виклад матеріалу потрібно здійснювати своїми словами, уникаючи незрозумілих термінів і складних мовних зворотів.

Викладати матеріал у курсовій роботі потрібно логічно, слід уникати використання неупорядкованого несистематизованого матеріалу, застарілих даних. Усі цифри та факти повинні бути вивірені, на них потрібно робити посилання у текстовій частині. Таблиці та рисунки повинні мати назву, бути пронумерованими для зручності посилання на них. Потрібно також посилатися на джерела, з яких ці матеріали взято.

При формуванні списку джерел потрібно керуватися правилами запису джерел.

Працюючи над науковими роботами зарубіжних авторів потрібно уникати вживання незрозумілих слів іншомовного походження. Якщо можливо, то їх слід замінити українськими відповідниками.

Курсова робота обов'язково повинна мати зміст, текстову частину слід узгоджувати з планом, а її оформлення - всім згаданим вимогам.

Потрібно уникати граматичних і стилістичних помилок, русизмів, неточного цитування першоджерел. Щоб уникнути цього, посилаючись на джерело, слід виписувати його повну назву доти, доки не буде сформовано остаточний варіант списку джерел.

Роботи, виконані без дотримання встановлених вимог, до захисту не допускаються.

Після виконання курсової роботи, але не пізніше ніж за два тижні до початку захисту, повністю оформлена курсова робота подається на кафедру. Курсова робота перевіряється рецензентом у п'ятиденний термін з моменту її подання. Попереднє оцінювання курсової роботи науковим керівником може бути проведено до її захисту під час диференційованого заліку для того, щоби допомогти студенту визначити слабкі та сильні сторони роботи, виправити помилки. У разі незадовільної оцінки керівник обґрунтовує невідповідність курсової роботи критеріям оцінювання та визначає термін для її доопрацювання, але не пізніше, ніж за тиждень до заліку. Диференційований залік з захисту курсової роботи проводиться перед комісією, затвердженою кафедрою, за участю наукового керівника. Перевірка та оцінювання курсової роботи здійснюються за 100-бальною шкалою оцінювання, а також – за шкалами ECTS та національною. (табл.1).

Таблиця 1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	

74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

У процесі захисту оцінюються вміння здобувача доповісти основні положення роботи і висновки проведених досліджень. Оцінюються також презентація роботи та відповіді на поставлені питання. Визначена загальна оцінка за окремими складовими записується на титульному аркуші роботи. Студент не допускається до складання екзамену з однойменної дисципліни, якщо загальна оцінка за курсову роботу є меншою 60 балів, або курсову роботу не виконано. Студенту, який не виконав курсову роботу у визначені терміни, або отримав незадовільну оцінку, може бути надано право повторного виконання курсової роботи в установленому вищим навчальним закладом порядку.

Контроль з питань перевірки виконання окремих етапів курсової роботи та своєчасного надання консультацій здобувачам здійснюються науковим керівником і завідувачем кафедри. Рейтингова оцінка визначається шляхом додавання всіх складових оцінки курсової роботи та оцінки за захист здобувачем своєї роботи під час диференційованого заліку за таблицею 2.

Таблиця 2. Складові оцінювання курсової роботи

№ п/п	СКЛАДОВІ ОЦІНКИ	КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ
Оцінка рецензента		
1.	Формулювання актуальності, проблеми, гіпотези, мети і завдань, новизни та практичного значення	1-10
2.	Оформлення роботи: наявність обкладинки, титульної сторінки, дотримання вимог до розміщення тексту на сторінках, ілюстрацій і таблиць	1-10
3.	Стилістика та логічність викладення матеріалу; правильне використання спеціальної термінології	1-10
4.	Структура роботи (наявність вступу, основних розділів, висновків, бібліографії); дотримання вимог до встановлених обсягів кількості сторінок	1-10
5.	Бібліографія: а) наявність фундаментальних праць; б) наявність робіт останніх п'яти років; в) наявність праць викладачів університету; г) оформлення бібліографії відповідно до діючих стандартів	1-10
Оцінка екзаменатора		
1.	Якість доповіді студента (форма доповіді, зміст, доказова база, висновки, пропозиції)	1-20
2.	Повнота та логічність відповідей на поставлені питання	1-20

3.	Якість проведеної презентації (якість представлених слайдів, їх зміст, володіння презентаційним матеріалом)	1-10
Разом		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Переведення даних із 100-бальної шкали оцінювання у 5-бальну здійснюється в такому порядку:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Порядок оцінювання знань студента за результатами залік/екзамену:

Оцінка відмінно (A) виставляється, коли здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (B) виставляється здобувачу, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (C) виставляється здобувачу, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли здобувач розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу. Оцінка задовільно (E) виставляється, коли здобувач не повністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у здобувача.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється здобувачу, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий здобувач виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється здобувачу, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий здобувач не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань здобувачу дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре» та «задовільно». здобувач має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. (Теорія права) Проблеми праворозуміння. Інституційні характеристики права	Тема 1. Поняття теорії права і держави як науки
	Тема 2. Поняття та основні характеристики права
	Тема 3. Права людини
	Тема 4. Джерела права
	Тема 5. Нормативно-правовий акт
	Тема 6. Система права. Норма права
	Тема 7. Правовідносини
Модуль 2. (Історія держави і права) Держава і право України в рабовласницьку добу та в період раннього феодалізму. Держава і право Стародавнього світу. Держава і право Античного світу. Держава і право України в період національно-визвольної війни та в період перебування у складі іноземних держав. Держава і право країн Європи у Середні віки.	Тема 1. Поняття, предмет та джерела історії держави і права
	Тема 2. Рабовласницькі держави та право на території України
	Тема 3. Виникнення та розвиток Київської Русі.
	Тема 4. Держава і право Стародавнього Сходу.
	Тема 5. Держава і право Античної Греції. Афіни. Спарта.
	Тема 6. Історія держави і права Риму. Римське право
	Тема 7. Виникнення ранньфеодальних держав в Європі.
	Тема 8. Виникнення ранньфеодальної держави в Англії.
	Тема 9. Держава і право Франції XII-XVIII ст.
	Тема 10. Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).
Модуль 3. (Теорія держави) Нормотворення та правозастосування. Держава як правова форма організації суспільства.	Тема 1. Реалізація норм права
	Тема 2. Тлумачення норм права
	Тема 3. Юридично значуща поведінка
	Тема 4. Юридична техніка
	Тема 5. Юридично відповідальність
	Тема 6. Поняття та ознаки держави. Механізм держави
	Тема 7. Правові форми організації сучасного правопорядку
	Тема 8. Правова система
	Тема 9. Правова держава. Верховенство права

<p>Модуль 4. (Історія держави і права) Держава і право України на західноукраїнських землях (XIX – поч. XX ст.) та в добу відновлення української державності. Встановлення радянської влади в Україні. Держава і право Європи та Америки XVII-XVIII ст. Буржуазні революції та їх вплив на розвиток держави і права.</p> <p>Держава і право України в радянський період та в добу розбудови незалежної держави. Держава і право країн Європи та Америки у XIX – XX ст.</p>	Тема 10. Правосвідомість. Правова культура
	Тема 1. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Центральної Ради.
	Тема 2. Держава і право США
	Тема 3. Французька буржуазна революція 1789 року.
	Тема 4. Держава і право на германських землях II-ої пол. XVIII –XIX ст.
	Тема 5. Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.).
	Тема 6. Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.
	Тема 7. Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період.
	Тема 8. Розвиток держави і права Англії XVII - XX ст.
	Тема 9. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.
Тема 10. Держава і право України на сучасному етапі.	

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 330					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Змістовий модуль 1. Теорія права						
<i>Тема 1.</i> Поняття теорії права і держави як науки	8	2	2			4
<i>Тема 2.</i> Поняття та основні характеристики права	8	2	2			4
<i>Тема 3.</i> Права людини	10	2	4			4
<i>Тема 4.</i> Джерела права	8	2	2			4
<i>Тема 5.</i> Нормативно-правовий акт	8	2	2			4
<i>Тема 6.</i> Система права. Норма права	10	2	4			4
<i>Тема 7.</i> Правовідносини	8	2	2			4
Разом за модуль	60	14	18			28
Змістовий модуль 2. Історія держави і права						
<i>Тема 1.</i> Поняття, предмет та джерела історії держави і права	8	2	2			4
<i>Тема 2.</i> Рабовласницькі держави та право на території України	12	2	4			6
<i>Тема 3.</i> Виникнення та розвиток Київської Русі	10	2	4			4
<i>Тема 4.</i> Держава і право Стародавнього Сходу.	10	2	4			4
<i>Тема 5.</i> Держава і право Античної Греції. Афіни. Спарта	9	1	2			6
<i>Тема 6.</i> Історія держави і права Риму. Римське право	10	2	2			6
<i>Тема 7.</i> Виникнення ранньофеодальних держав в Європі.	7	1	2			4
<i>Тема 8.</i> Виникнення ранньофеодальної держави в Англії.	7	1	2			4
<i>Тема 9.</i> Держава і право Франції XII-XVIII ст.	7	1	2			4
<i>Тема 10.</i> Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	10	2	2			6
Разом за модуль	90	16	26			48
Разом за семестр	150	30	44			76
2-й семестр						
Змістовий модуль 3. Теорія держави і права						
<i>Тема 1.</i> Реалізація норм права	7	2	1		2	3
<i>Тема 2.</i> Тлумачення норм права	10	2	2		2	4
<i>Тема 3.</i> Юридично значуща поведінка	10	2	2		2	4
<i>Тема 4.</i> Юридична техніка	10	2	2		2	4
<i>Тема 5.</i> Юридична відповідальність	10	2	2		2	4
<i>Тема 6.</i> Поняття та ознаки держави. Механізм держави	10	2	2			6
<i>Тема 7.</i> Правові форми організації сучасного правопорядку	10	2	2		2	4
<i>Тема 8.</i> Правова система	9	2	2			5

<i>Тема 9.</i> Правова держава. Верховенство права	9	2	2		2	3
<i>Тема 10.</i> Правосвідомість. Правова культура	7	2	1		2	3
Разом за модуль	94	20	18		16	40
Змістовий модуль 4. Історія держави і права						
<i>Тема 1.</i> Державний лад і право УНР доби Центральної Ради	9	2	2		2	3
<i>Тема 2.</i> Держава і право США. Конституція США	9	2	2		2	3
<i>Тема 3.</i> Французька буржуазна революція 1789 року	9	2	1			5
<i>Тема 4.</i> Держава і право на германських землях др. пол. XVIII –XIX ст.	9	2	1		2	3
<i>Тема 5.</i> Політико-правові аспекти поширення радянської державності в Україні (1917-1930рр.)	9	2	1			5
<i>Тема 6.</i> Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.	7	2	1		2	3
<i>Тема 7.</i> Розвиток держави і права Англії XVII - XX ст.	9	2	2			5
<i>Тема 8.</i> Розвиток держави і права в Україні в повоєнні роки	9	2	2		2	3
<i>Тема 9.</i> Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	9	2	2		2	3
<i>Тема 10.</i> Держава і право України на сучасному етапі	7	2	2		2	3
Разом за модуль	86	20	16		14	36
Разом за семестр	180	40	34		30	76
Усього годин	330	70	78		30	152

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 330					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
<i>Тема 1.</i> Поняття теорії права і держави як науки	8	1				7
<i>Тема 2.</i> Поняття та основні характеристики права	8	1				7
<i>Тема 3.</i> Права людини	9	1				8
<i>Тема 4.</i> Джерела права	9	1				8
<i>Тема 5.</i> Нормативно-правовий акт	9	1				8
<i>Тема 6.</i> Система права. Норма права	10		2			8
<i>Тема 7.</i> Правовідносини	10		2			8
<i>Тема 8.</i> Поняття, предмет та джерела історії держави і права	8	1				7
<i>Тема 9.</i> Рабовласницькі держави та право на території України	9		2			7
<i>Тема 10.</i> Виникнення та розвиток Київської Русі	8	1				7
<i>Тема 11.</i> Держава і право Стародавнього Сходу.	7					7
<i>Тема 12.</i> Держава і право Античної Греції. Афіни. Спарта	8	1				7
<i>Тема 13.</i> Історія держави і права Риму. Римське право	8	1				7
<i>Тема 14.</i> Виникнення ранньофеодальних держав в Європі.	8		1			7

Тема 15. Виникнення ранньофеодальної держави в Англії.	8		1			7
Тема 16. Держава і право Франції XII-XVIII ст.	8					7
Тема 17. Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	8	1				7
Тема 18. Реалізація норм права	12		2		2	8
Тема 19. Тлумачення норм права	11	1			2	8
Тема 20. Юридично значуща поведінка	10	1			2	7
Тема 21. Юридична техніка	11		2		2	7
Тема 22. Юридична відповідальність	9	1			2	7
Тема 23. Поняття та ознаки держави. Механізм держави	9	1				7
Тема 24. Правові форми організації сучасного правопорядку	9				2	7
Тема 25. Правова система	7					7
Тема 26. Правова держава. Верховенство права	10	1			2	7
Тема 27. Правосвідомість. Правова культура	9				2	7
Тема 28. Державний лад і право УНР доби Центральної Ради	10	1			2	7
Тема 29. Держава і право США. Конституція США	9				2	7
Тема 30. Французька буржуазна революція 1789 року	8	1				7
Тема 31. Держава і право на германських землях др. пол. XVIII – XIX ст.	10	1			2	7
Тема 32. Політико-правові аспекти поширення радянської державності в Україні (1917-1930рр.)	7					7
Тема 33. Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.	11	2			2	7
Тема 34. Розвиток держави і права Англії XVII - XX ст.	7					7
Тема 35. Розвиток держави і права в Україні в повоєнні роки	9				2	7
Тема 36. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	11	1	1		2	7
Тема 37. Держава і право України на сучасному етапі	11	1	1		2	7
Усього годин	330	20	14		30	266

6.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	Заочна
1.	Поняття теорії права і держави як науки	2	
2.	Поняття та основні характеристики права	2	
3.	Права людини	4	
4.	Джерела права	2	
5.	Нормативно-правовий акт	2	
6.	Система права. Норма права	4	2
7.	Правовідносини	2	2
8.	Поняття, предмет та джерела історії держави і права	2	

9.	Рабовласницькі держави та право на території України	4	2
10.	Виникнення та розвиток Київської Русі	4	
11.	Держава і право Стародавнього Сходу.	4	
12.	Держава і право Античної Греції. Афіни. Спарта	2	
13.	Історія держави і права Риму. Римське право	2	
14.	Виникнення ранньфеодальних держав в Європі.	2	1
15.	Виникнення ранньфеодальної держави в Англії.	2	1
16.	Держава і право Франції XII-XVIII ст.	2	
17.	Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	2	
18.	Реалізація норм права	1	2
19.	Тлумачення норм права	2	
20.	Юридично значуща поведінка	2	
21.	Юридична техніка	2	2
22.	Юридична відповідальність	2	
23.	Поняття та ознаки держави. Механізм держави	2	
24.	Правові форми організації сучасного правопорядку	2	
25.	Правова система	2	
26.	Правова держава. Верховенство права	2	
27.	Правосвідомість. Правова культура	1	
28.	Державний лад і право УНР доби Центральної Ради	2	
29.	Держава і право США. Конституція США	2	
30.	Французька буржуазна революція 1789 року	1	
31.	Держава і право на германських землях др. пол. XVIII –XIX ст.	1	
32.	Політико-правові аспекти поширення радянської державності в Україні (1917-1930рр.)	1	
33.	Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.	1	
34.	Розвиток держави і права Англії XVII - XX ст.	2	
35.	Розвиток держави і права в Україні в повоєнні роки	2	
36.	Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	2	1
37.	Держава і право України на сучасному етапі	2	1
Разом		76	14

6.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	Заочна
1.	Поняття теорії права і держави як науки	4	7
2.	Поняття та основні характеристики права	4	7
3.	Права людини	4	8
4.	Джерела права	4	8
5.	Нормативно-правовий акт	4	8
6.	Система права. Норма права	4	8
7.	Правовідносини	4	8
8.	Поняття, предмет та джерела історії держави і права	4	7
9.	Рабовласницькі держави та право на території України	6	7
10.	Виникнення та розвиток Київської Русі	4	7

11.	Держава і право Стародавнього Сходу.	4	7
12.	Держава і право Античної Греції. Афіни. Спарта	6	7
13.	Історія держави і права Риму. Римське право	6	7
14.	Виникнення ранньофеодальних держав в Європі.	4	7
15.	Виникнення ранньофеодальної держави в Англії.	4	7
16.	Держава і право Франції XII-XVIII ст.	4	7
17.	Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	6	7
18.	Реалізація норм права	3	8
19.	Тлумачення норм права	4	8
20.	Юридично значуща поведінка	4	7
21.	Юридична техніка	4	7
22.	Юридична відповідальність	4	7
23.	Поняття та ознаки держави. Механізм держави	6	7
24.	Правові форми організації сучасного правопорядку	4	7
25.	Правова система	5	7
26.	Правова держава. Верховенство права	3	7
27.	Правосвідомість. Правова культура	3	7
28.	Державний лад і право УНР доби Центральної Ради	3	7
29.	Держава і право США. Конституція США	3	7
30.	Французька буржуазна революція 1789 року	5	7
31.	Держава і право на германських землях др. пол. XVIII –XIX ст.	3	7
32.	Політико-правові аспекти поширення радянської державності в Україні (1917-1930рр.)	5	7
33.	Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.	3	7
34.	Розвиток держави і права Англії XVII - XX ст.	5	7
35.	Розвиток держави і права в Україні в повоєнні роки	3	7
36.	Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	3	7
37.	Держава і право України на сучасному етапі	3	7
Разом		152	266

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання полягає у написанні здобувачами рефератів відповідно до обраної ними тематики. За бажанням здобувача індивідуальна робота може бути виконана у формі науково-дослідної статті, тез доповіді на конференції, конкурсної наукової роботи і т.д.

За індивідуальну роботу здобувач має можливість отримати максимально 10 балів. Результати індивідуальної роботи надаються здобувачем для перевірки та оцінювання за 20 днів до початку екзаменаційної сесії.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Реалізація норм права	2	2
2	Тлумачення норм права	2	2
3	Юридично значуща поведінка	2	2
4	Юридична техніка	2	2
5	Юридична відповідальність	2	2

6	Правові форми організації сучасного правопорядку	2	2
7	Правова держава. Верховенство права	2	2
8	Правосвідомість. Правова культура	2	2
9	Державний лад і право УНР доби Центральної Ради	2	2
10	Держава і право США. Конституція США	2	2
11	Держава і право на германських землях др. пол. XVIII – XIX ст.	2	2
12	Розвиток держави і права країн Європи у XX ст.	2	2
13	Розвиток держави і права в Україні в повоєнні роки	2	2
14	Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	2	2
15	Держава і право України на сучасному етапі	2	2
Усього		30	30

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», платформа «MOODLE», додаток GOOGLE MEET, корпоративна електронна адреса на домені UZHNU.EDU.UA.

8. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Англо-саксонська правова система.
2. Антидемократичні форми державного режиму: теоретико-порівняльні характеристики.
3. Верховенство Конституції в національному правопорядку.
4. Верховенство права: стан реалізації в Україні.
5. Взаємодія національного і міжнародного права: український і зарубіжний
6. Глобалізація і право.
7. Громадянське суспільство та його інститути
8. Демократична держава: генезис доктрини і практики.
9. Дія нормативно-правових актів досвід.
10. Еволюція прав людини. Покоління прав людини.
11. Закони України як форма (джерело) права.
12. Засоби лімітації публічної влади в сучасній державі.
13. Застосування права як особлива форма реалізації права.
14. Змішана республіка в Україні та європейських державах: теоретико-порівняльні аспекти.
15. Історична школа права.
16. Кодифікація як основний спосіб систематизації у континентальній правовій системі.
17. Конвенція захисту прав людини і основоположних свобод як джерело права в Україні.
18. Механізм держави: поняття та структура.
19. Міжнародні стандарти з прав людини та механізми їх захисту.
20. Місце правової системи України серед правових систем сучасності: стан та перспективи.
21. Національна правова система: поняття і структура
22. Нормативний договір як джерело права
23. Норми права в системі соціального регулювання
24. Норми права та їх структура.

25. Охоронна функція права: теорія і практика в Україні
26. Підзаконні нормативні акти в Україні.
27. Позитивістська школа праворозуміння.
28. Поняття права в доктрині України.
29. Поняття соціального регулювання та його система.
30. Поняття юридичної техніки.
31. Права людини у англосаксонській правовій традиції.
32. Права людини у європейській правовій традиції.
33. Права людини у США: доктрина та практика Верховного Суду.
34. Права людини як джерело права.
35. Право і закон: співвідношення понять.
36. Правова визначеність як складова верховенства права.
37. Правова держава: поняття, основні концепції.
38. Правова поведінка: поняття, види та фактори, що на неї впливають.
39. Правовий звичай у сучасних правових системах.
40. Правові презумпції як категорія загальнотеоретичної науки.
41. Правовідносини як особливий вид соціальних відносин.
42. Правопорядок: сутність, рівні, легітимні основи.
43. Правоутворення та правотворчість: співвідношення понять.
44. Принципи права та їх роль у національному правопорядку України.
45. Природньо-правова школа праворозуміння.
46. Проблема тіньової правотворчості та шляхи усунення її негативного впливу.
47. Прогалини в праві: поняття, шляхи їх усунення
48. Психологічна школа права.
49. Реалізація права: поняття та основні стадії.
50. Регулятивна функція права – основа регулювання суспільних відносин.
51. Релігійні правові системи.
52. Республіка: основні характеристики.
53. Роль права і моралі в розвитку людського суспільства.
54. Романо-германська правова система.
55. Система права та її основні елементи.
56. Систематизація нормативно-правових актів як вид юридичної діяльності системи.
57. Соціальна держава: сутність, основні моделі.
58. Співвідношення соціальної держави і верховенства права
59. Суверенітет: поняття, зміст, види.
60. Судова практика як джерело права
61. Судовий прецедент як основне джерело права англосаксонської правової
62. Сучасна держава: підходи до розуміння.
63. Сучасна монархія: поняття та види.
64. Теорії походження права.
65. Теорія держави і права як фундаментальна юридична наука.
66. Територія держави. Загрози територіальній цілісності.
67. Тлумачення Конституції: теорія і практика.
68. Тлумачення права: поняття та способи
69. Тоталітарна держава: основні характеристики.
70. Унітарна держава як форма державного устрою.
71. Федерація та конфедерація: поняття та основні характеристики.
72. Форма правління в сучасних державах: основні тенденції.
73. Функції держави: поняття та класифікація.
74. Цілісні аспекти права.
75. Юридична аргументація: генезис та основні моделі.
76. Юридичні факти: плюралізм наукових підходів.

77. Якість закону: основні критерії.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

1. Державний, суспільний лад та право античних міст-держав Північного Причорномор'я.
2. Держава і право Боспорського царства.
3. Виникнення, суспільно-політичний лад та право Скіфської держави.
4. Держава і право стародавніх східних слов'ян. Політичний союз антів (II-VII ст.).
5. Причини та особливості виникнення Київської Русі. Основні теорії походження Київської Русі (норманська, хозарська тощо).
6. Основні етапи державно-правового розвитку Київської Русі.
7. Особливості державного ладу Київської Русі.
8. Характеристика суспільного ладу Київської Русі.
9. Особливості державного ладу Київської Русі у період феодалної роздробленості.
10. Характеристика судової системи та судочинства Київської Русі.
11. Становлення права Київської Русі: джерела та галузі права.
12. «Руська Правда» як пам'ятка права, її правова характеристика та зміст.
13. Державний лад Галицько-Волинського князівства.
14. Особливості суспільного ладу Галицько-Волинського князівства.
15. Характеристика права Галицько-Волинського князівства.
16. Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського і Польського королівства. Кревська унія 1385 р., Віленська угода 1401 р., Люблінська унія 1569 р. та виникнення Речі Посполитої.
17. Державний лад українських земель у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.
18. Суспільний лад українських земель у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.
19. Джерела права та характеристика права на українських землях у складі Великого князівства Литовського. Джерела і структура «Литовських Статутів».
20. Джерела права та характеристика права на українських землях у складі Речі Посполитої.
21. Передумови та причини виникнення українського козацтва. Історичне значення українського козацтва.
22. Запорозька Січ: військовий та територіальний устрій, органи управління та право.
23. Передумови національно-визвольної війни 1648-1654 рр. Державний лад України періоду національно-визвольної війни.
24. Характеристика права України періоду національно-визвольної війни 1648-1654 рр. (Джерела права. Цивільне право. Кримінальне право. Судочинство).
25. Альтернативні варіанти розвитку української державності після національно-визвольної війни 1648-1654 рр.
26. Правове закріплення переходу України під протекторат Московії та його політико-правові наслідки.
27. Правовий статус України в складі Московської держави за «Березневими статтями» 1654 р. та «Гетьманськими статтями».
28. Перерозподіл території України між іноземними державами та її політико-правове становище під владою іноземних держав (др. пол. XVII – XVIII ст.).
29. Державний лад Козацько-гетьманської держави. Державний лад за Березневими статтями 1654 р. Державний лад у період автономії у другій половині XVII ст. за гетьманськими статтями.
30. Характеристика права Козацько-гетьманської держави (Джерела права. Кодифікація права. Цивільне право. Сімейне право. Кримінальне право.).
31. Ліквідація автономного устрою України Російським царизмом (др. пол. XVIII ст.).
32. Державний та суспільний лад західноукраїнських земель у середині XVII - кінці XVIII ст.
33. Державний та суспільний лад України в першій половині XIX ст. у складі Російської імперії.

34. Характеристика права України в першій половині XIX ст. у складі Російської імперії (джерела права, кодифікація права, цивільне право, сімейне право, кримінальне право).
35. Суспільний лад на українських землях у складі Російської імперії в другій половині XIX ст. Скасування кріпосного права. Правове становище українського селянства за реформою 1861 р.
36. Державний лад на українських землях у складі Російської імперії в другій половині XIX ст. (Судова, земська та військова реформи).
37. Характеристика права України у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.
38. Вхідження Галичини та Буковини до складу Австрійської монархії. Правовий статус Закарпаття у складі Угорщини.
39. Державний лад західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської монархії.
40. Характеристика права на західноукраїнських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).
41. Лютнева революція 1917 р. у Росії, розпад Російської імперії і утворення Української Центральної Ради.
42. Характеристика державного ладу УНР доби Центральної ради.
43. Судова система, правоохоронні органи та військове будівництво УНР доби Центральної ради.
44. Універсали та законодавча діяльність Української Центральної Ради. Формування галузевого законодавства. Конституція УНР (1918 р.).
45. Проголошення Української Держави П. Скоропадського та її державний лад.
46. Характеристика права та особливості законодавчої діяльності Української Держави П. Скоропадського.
47. Державний лад Української Народної Республіки доби Директорії.
48. Характеристика права та особливості законодавчої діяльності Директорії.
49. Розпад Австро-Угорщини і проголошення ЗУНР. Характеристика державного ладу ЗУНР.
50. Характеристика права та особливості законодавчої діяльності ЗУНР.
51. Політико-правові аспекти злуки УНР і ЗУНР.
52. Політико-правові аспекти встановлення радянської влади в Україні. Проголошення УСРР та утворення СРСР.
53. Державний лад УСРР за Конституціями 1919 та 1929 рр.
54. Приєднання західноукраїнських земель до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини: юридичне закріплення та правовий статус (1918-1939 рр.).
55. Правове становище Закарпаття в складі Чехословаччини у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).
56. Радянська анексія західноукраїнських земель. Юридичне оформлення приєднання Західної України до СРСР-УРСР.
57. Становлення основ радянського права. Перша кодифікація радянського законодавства України.
58. Розвиток радянської командно-адміністративної системи управління. Масові репресії в Україні.
59. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки.
60. Державний лад УРСР за Конституцією УРСР 1937 р.
61. Пакт Ріббентропа-Молотова та початок Другої світової війни.
62. Напад нацистської Німеччини на Радянський Союз. Розчленування території України. Рейхскомісаріат «Україна». Дистрикт «Галичина» Генерального губернаторства. Румунська «Трансністрія». Закарпаття в складі Угорщини в роки Другої світової війни.
63. Політико-правова характеристика нацистського окупаційного режиму. Адміністративний, судовий та поліцейський апарат окупаційного режиму.
64. Спроби відновлення Української державності у роки Другої світової війни. Український національно-визвольний рух.
65. Державний лад УРСР у період Другої світової війни.
66. Зміни у правовій системі УРСР під час Другої світової війни
67. Карпатська Україна. Вхідження Закарпаття до складу УРСР.

68. Реорганізація і функціонування державного апарату УРСР у перші післявоєнні роки (1945-1955 рр).
69. Особливості державного ладу України у період десталінізації (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х рр.). Український дисидентський рух («шестидесятники»).
70. Основні тенденції державно-правового розвитку України в умовах сповільнених темпів економічного розвитку (середина 1960-х – середині 1980-х рр.).
71. Державний лад УРСР за Конституцією УРСР 1978 р.
72. Основні тенденції державно-правового розвитку України в умовах перебудови 1986-1991 рр. Політика гласності у період перебудови 1986-1991 рр.
73. Зміни у статусі УРСР як союзної республіки у період перебудови. Розпад СРСР та проголошення незалежності України.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

1. Англійська революція 17 століття та становлення громадянського суспільства в Англії.
2. Веймарська Конституція 1919 року в Німеччині
3. Гарантування Конституції у Франції: роль Президента та Конституційної Ради.
4. Герберт Харт: правова концепція.
5. Держава - член Європейського Союзу: особливості правової системи
6. Державний лад Давнього Риму періоду республіки.
7. Державний лад Німеччини за Основним законом 1949 року.
8. Закони Ману як провідна пам'ятка давньоіндійського права.
9. Закони Хаммурапі як правова пам'ятка Давнього Вавилону.
10. Закони XII таблиць як джерело римського права.
11. Захист фундаментальних конституційних принципів у Французькій Республіці. Правові позиції Конституційної Ради.
12. Імператорські конституції як джерело римського права
13. Конституційна криза і ухвалення Конституції Франції 1958 року. Розуміння «конституційності».
14. Конституційна реформа 2000-х років у Французькій республіці.
15. Конституційний розвиток США у Новітній час
16. Німецьке цивільне уложення 1896 року.
17. П'ята Республіка у Франції за Конституцією 1958 року.
18. Право Арабського халіфату.
19. Право Давніх Афін
20. Правова природа Європейського Союзу.
21. Регулювання цивільних відносин у Давньому Вавилоні за Законами Хаммурапі
22. Реформи Людовіка IX у феодальній Франції
23. Римське речове право та його еволюція.
24. Роль конституційного контролю у Європейській правовій традиції (на прикладі ФРН та Франції).
25. Салічна правда як правова пам'ятка Франкської держави.
26. Система варн Давньої Індії епохи Маур'їв.
27. Система джерел права феодальної Англії
28. Суспільний та державний лад Давнього Єгипту.
29. Суспільний та державний лад Давніх Афін.
30. Східна деспотія як форма держави країн Давнього Сходу.
31. Феодальне право: джерела, основні сфери та особливості правового регулювання.
32. Французька революція 18 століття і розвиток державності Франції
33. Цивільний кодекс Наполеона.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Барабаш О. О. Юридично значуща поведінка людини: загальнотеоретичні аспекти: монографія. Львів: ПАІС, 2017. 415 с.
2. Бариська Я. О., Погорелова З.О. Попович Т. П. Загальна теорія права і держави: навч. посіб. Ужгород .2021. 552 с.
3. Бариська Я. О., Попович Т. П. Правопорядок у державах Центральної Європи у період демократичних перетворень: монографія. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2019. 208 с.
4. Бойко І. Й. Історія правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин в Україні (ІХ-ХХ ст.): навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Юрид. ф-т. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 904 с.
5. Велика Українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку “Юридичні науки” / укладачі: Бабка В.Л., Шумило М.М. ; за ред. д.і.н., проф. Киридон А.М. Київ : Державна наукова установа “Енциклопедичне видавни- цтво”, 2017. 152 с.
6. Гончаренко В.Д. Історія держави і права України: підручник. К.: Право. 2019. 552с.
7. Загальна теорія права : підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук’янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. Хар- ків : Право, 2020. 568 с.
8. Загальна теорія права : Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
9. Іванов В. М. Історія держави і права України : підручник. В.М. Іванов К. :КУП НАНУ, 2013. 892с.
10. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид., змін. й доп. Тернопіль : Екон. Думка, 2016. 574 с.89. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Практикум. Тести : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
11. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: підручник. Л. :КОНДОР. 2018. 772с.
12. Тетарчук І.В. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 214с.
13. Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). Тернопіль: Вектор, 2011. 378 с.
14. Хрестоматія з історії держави та права України. за ред. А. С. Чайковського. К., 2003.
15. Шигаль Д. А. Історія держави і права України : посібник для підготовки до іспиту. Навчальний посібник. Київ: Право. 2018. 252с.

Додаткова література:

1. Атаманова Н.В. Правовий порядок Запорізької Січі: історико-теоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Н. В. Атаманова; Міжнар. гуманіт. ун-т. Одеса, 2013. 19 с.
2. Барабаш Ю. Президентська влада у змішаних республіках: окремі питання теорії та практики. *Право України*. 2014. № 8. С. 67–76.
3. Баран С. О. Загальнотеоретичні проблеми юридичної відповідальності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. №2. С. 56–63.
4. Бариська Я. О., Попович Т. П. Джерела права у зарубіжній правовій доктрині. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 15–17.
5. Биркович Олександр Іванович. **Судова система української держави (Гетьманщини) 1648-1657 рр.**: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2004. 19с.
6. Блажівська О.Є. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях у період 1797-1991 рр. : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01, 12.00.03. ВР України, Ін-т законодавства ВР України. Київ, 2015. 40 с.
7. Болдижар С.М. **Правове становище Закарпатської України (1944 - 1946 роки)**: автореф. дис... канд. юрид. наук: **12.00.01**. Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2009. 20 с.

8. Братасюк М., Росоляк. О. Співвідношення принципу верховенства права та принципу законності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 1 (13). С. 11–17.
9. Вадімов А. П. Публічне та приватне право в Україні: поняття, витоки, риси, генеза. *Генезис публічного та приватного права: європейський вимір: матеріали наук.-практ. конф.* (Харків, 6 березня 2019 р). Харків : МЮНПК “Актуальна юриспруденція”. 2019. С. 29–33.
10. Гриб Н.П. Конституції Австрії та Австро-Угорщини і їх застосування у Галичині (1848 - 1918 рр.) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2013. 20 с.
11. Дашковська О. Р . Еволюція прав людини під впливом процесу глобалізації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. №5. С. 27–29.
12. Дурнов Є.С. Організаційно-правові засади діяльності міліції УНР у період Центральної Ради та Директорії (1917 - 1921 рр.): автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Є.С. Дурнов ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 20 с.
13. Забокрицький І. Рівність, гідність та пропорційність як принципи прав людини. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: юридичні науки: збірник наукових праць. 2017. №865. С. 521–530. Коваль О. Я.
14. Легітимність державної влади: співвідношення правових і моральних аспектів реалізації : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2017. 230 с.
15. Лук'янов Д. В. Правова система: поняття та різноманітність у сучасному світі. *Право України*. 2019. №1. С. 158–176.
16. Макачук Володимир Степанович. **Державно-територіальний статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939-1945 рр.): історико-правове дослідження**: Автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01. НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. Київ, 2007. 35 с.
17. Матвеева Ю. І. Принцип правової визначеності як складова верховенства права: дис. ... канд. юрид.наук: 12.00.01. Київ, 2019. 220 с.
18. Пайда Ю. Ю. Право та релігія як регулятори суспільних відносин: суперечності доктринального характеру. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. №. С. 36–46.
19. Панова І.Ю. Державний центр Української Народної Республіки в екзилі: історико-правове дослідження : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2014. 20 с.
20. Рязанов М.Ю. Слов'янське право і слов'янська правова культура: загальнотеоретичний аспект : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2013. 20 с.

Інтернет-ресурси:

1. Держава і право. Збірник наукових праць. URL: www.nbu.gov.ua/portal/soc.../index.html
2. Історія держави і права України (Іванов В. М.) URL: <http://books.br.com.ua/themes/7/49>
3. Підручники та навчальні посібники. URL: http://thelaw.at.ua/load/juridichna_literatura/istorija_derzhavi_i_prava_zarubizhnikh_krajn/9
4. Історія держави і права України. У 2-х томах. Т.1 За редакцією докторів юридичних наук, професорів В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка. URL: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=16049>
5. Іванов В. М. «Історія держави і права України: підручник. URL: <http://www.rulit.me/books/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-pidruchnik-read-404489-348.html>
6. Історія держави і права України - Музиченко П.П. Бібліотека українських підручників. URL: http://libfree.com/171636405-pravoistoriya_derzhavi_i_prava_ukrayini_muzichenko_pp.html
7. Матеріали з навчального предмету "Історія держави і права". URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/11/82/17/>

8. Історія держави і права України. Все для юриста. URL: <http://forlawyer.com.ua/lekcyi/storya-derzhavi-prava-ukrayini/http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
9. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
10. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу
11. <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України
12. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники
13. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека
14. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні)
15. <http://www.nbu.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки)
16. <http://www.nbu.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського
17. <http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева).
18. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна)
19. <http://pravo.biz.ua/> - юридична бібліотека (Україна)
20. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk> – Академія GOOGLE SCHOLAR

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)